

לקוטי תורה • פרשת ואתחנן • מאמר 3

ביאור ואתחנן

ביאור "ואתחנן"

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/vaeschanan/3](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/vaeschanan/3)

1 ביאור ואתחנן

ביאור על "ואתחנן".

2

הנה ענין בא"י [ברוך אתה ה'] שכברוך שאמר שהוא ענין ובטובו מחדש כו'. כי הנה שם הוי' הוא באצילות כעת, עניינה של "ברוך אתה הוי'" ב"ברוך שאמר" הוא ענין "ובטובו מחדש" וכו'. שכן שם הוי' הוא בעולם האצילות,

והנה מחכמה ואילך הוא בחינת השתלשלות משא"כ החכמה מאין מצא שלא בבחי' השתלשלות כי יש פרסא המפסיק בין חכמה לכתר (וע' בזהר פרשה נח)

ומחכמה ואילך יש בחינה של השתלשלות; לעומת זאת, חכמה "נמצאה מאין", ולא בדרך של השתלשלות, שכן יש פרסא המפסיקה בין חכמה לכתר (וראו בזהר, פרשת נח)

(דס"ה א') ובמ"ש בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר בפרשת אחרי וכל זה אחר הצמצום ומקום פנוי כו' (סה, א), וכן במה שנכתב בביאור על הפסוק "כי ביום הזה יכפר", בפרשת אחרי. וכל זה לאחר הצמצום והמקום הפנוי וכו'.

וע' בסש"ב [בספר של בינונים] ח"ב [חלק ב'] פ"ט בהג"ה [בהגהה] שעל ידי זה משתנה השפע למהות אחר ולא בבחי' השתלשלות עילה ועלול שמחכמה ולמטה כו'

וראו בספר של בינונים [התניא], חלק ב', פרק ט, בהגהה: שעל ידי כך השפע משתנה למהות אחרת, ולא בדרך של השתלשלות עילה ועלול, כפי שהדבר מחכמה ולמטה וכו'.

ולכן נקרא החכמה לגבי הכתר יש מאין וזהו ענין ובטובו מחדש ממש יש מאין והיינו ע"י יו"ד דשם הוי' שהוא בחי' הפרסא כו'

לכן חכמה, ביחס לכתר, נקראת "יש מאין". וזהו ענין "ובטובו מחדש" — ממש יש מאין. כלומר, הדבר נעשה באמצעות היו"ד של שם הוי', שהיא בחינת הפרסא וכו'.

(ע' [עיינ] מק"מ [מקדש מלך] שם שפ"י דפרסא היינו מוחא סתימאה וי"ל [ויש לומר] דהיינו קרומא דאתחפייא על מו"ס [מוחא סתימאה] דאתכסיי האי ח"ס [חכמה סתימאה] בהוא קרומא ע"כ נק' הקרומא פרסא.

(ראו במקדש מלך שם, שמפרש שהפרסא היא מוחא סתימאה. ואפשר לומר שהכוונה לקרום הפרוש על מוחא סתימאה, שכן חכמה סתימאה זו מכוסה באותו קרום; לכן הקרום נקרא פרסא.)

וגם פ"י שם עוד בחי' פרסא שלמעלה גם ממו"ס [ממוחא סתימאה] גם בפרדס שער הצחצחות פ"ו פ"י דהפרסא היינו הכתר בעצמו כו' וזהו דהיו"ד דשם הוי' הוא בחינת הפרסא כי היו"ד וקוצו הוא חכמה (וכתר)

הוא מפרש שם גם שיש בחינה נוספת של פרסא, הנמצאת אף למעלה ממוחא סתימאה. גם בפרדס, שער הצחצחות, פרק ו, מפרש שהפרסא היא הכתר עצמו וכו'. וזהו שהיו"ד של שם הוי' היא בחינת הפרסא: היו"ד וקוצה הם חכמה (וכתר).

וזהו ענין זרע ברך הוי' שממשיכים גילוי שם הוי' למטה דהיינו מלמעלה מהשתלשלות והיינו על ידי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בירורי רפ"ח ניצוצין בתפלה שהוא בחי' העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] ויצעקו אל ה' כו'

וזהו ענין "זרע ברך הוי'": שממשיכים למטה את גילוי שם הוי', כלומר, ממדרגה שלמעלה מהשתלשלות. הדבר נעשה על ידי אתערותא דלתתא — בירור רפ"ח ניצוצין בתפילה, שהיא בחינת העלאת מ"ן, כמו "ויצעקו אל ה'" וכו'.

וכן העשייה דמעשה המצות קלף התפילין כו' הם בירורי רפ"ח ועי"ז נמשך מ"ד [מ"ן דוכרין] משרשו מח"ס [מחכמה סתימאה].

כך גם העשייה הכרוכה בקיום המצוות — כגון הכנת קלף התפילין — היא בירור של רפ"ח הניצוצות; ועל ידי כך נמשכים מים דכורין משורשם, מחכמה סתימאה.

והנה ענין ברכת המצות הוא המשכת אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] לפני אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ולכן הוא עובר לעשייתן. והמשכה זו שרשה מבחי' שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם ענין ברכת המצוות הוא המשכת אתערותא דלעילא לפני אתערותא דלתתא, ולכן היא נאמרת "עובר לעשייתן", כלומר לפני עשייתן. שורשה של המשכה זו הוא בבחינה שאתערותא דלתתא אינה מגיעה אליה,

וזהו שהברכות תקנו אותם החכמים שהם עיני העדה בחי' עיניך יונים והוא ע"ד מ"ש בע"ח [בעץ חיים] (שער א"א פ"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד])

וזהו הסיבה שהחכמים, שהם "עיני העדה" — בחינת "עיניך יונים" — תיקנו את הברכות. הדבר דומה למה שנאמר בעץ חיים (שער א"א, פרק י"ד):

שע"י הסתכלו או"א [אבא ואימא] או זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] בא"א או הסתכלות א"א בהם נמשך אליהם כח הזווג כו' והענין כי הזווג דמ"ן [דמ"ן נוקבין] ומ"ד [ומ"ן דוכרין] הוא רק באצילות לבד

שעל ידי הסתכלות אבא ואמא, או ז"א ונוקבא, באריך אנפין, או על ידי הסתכלות אריך אנפין בהם, נמשך אליהם כוח הזיווג וכו'. והענין הוא שהזיווג של מ"ן ומ"ד מתקיים רק באצילות;

אבל למעלה מאצ"י שם היחוד בבחי' הסתכלות לבד מפני שממקום גבוה כ"כ [כל כך] א"א להיות הגילוי רק ע"י בחי' ראייה לבד (וכמ"ש בסוף ביאור הכלילי עינים)

אבל למעלה מאצילות, הייחוד נעשה בדרך של הסתכלות בלבד, מפני שממקום גבוה כל כך הגילוי יכול להופיע רק באמצעות ראייה בלבד (כמו שנכתב בסוף הביאור על "הכלילי עינים").

ובחי' הסתכלות זו שנמשך ההארה ממצחא דעתיקא לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] הוא גורם יחוד מ"ן [מ"ן נוקבין] ומ"ד [ומ"ן דוכרין] דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] כי להיות היחוד הוא ע"י המשכת המוחין חחלה

הסתכלות זו, שעל ידה נמשכת הארה ממצחא דעתיקא לז"א ונוקבא, גורמת ליחוד מ"ן ומ"ד של ז"א ונוקבא, שכן הייחוד נעשה באמצעות המשכת מוחין תחילה,

כמו עד"מ למטה הקטן אינו מוליד לפי שאין לו דעת שהמוחין שלו הם בקטנות ואינן בשלימות וכשנעשה גדול ומתחזקין המוחין שלו ונגדלים

כמו, דרך משל, למטה: קטן אינו מוליד, משום שאין לו דעת; המוחין שלו בקטנות ואינם שלמים. וכשהוא מתבגר והמוחין שלו מתחזקים ומתפתחים,

אזי יש בו כח ההולדה וכך עד"מ יחוד עליון הוא ע"י המשכת מוחין עליונים לאו"א [לאבא ואימא] וזו"נ [וזעיר אנפין ונוקבא]

יש בו אז כוח להוליד. וכך, דרך משל, הייחוד העליון נעשה באמצעות המשכת מוחין עליונים לאבא ואמא ולז"א ונוקבא.

וזה נמשך בהם ע"י ההסתכלות דא"א שע"י נמשך בהם הארה גדולה כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שם ובמ"מ מסכת זיווג או"א [אבא ואימא] לכן ע"י נמשך בהם הכח לזיווג כו'

והדבר נמשך אליהם באמצעות המבט של אריך אנפין, שעל ידו נמשכת אליהם הארה גדולה, כפי שנכתב שם בעץ חיים ובמשנת חסידים, מסכת זיווג אבא ואמא; לכן נמשך אליהם על ידו הכוח לזיווג וכו'.

ולכן עדיין תקנו חכמים שנקי עיני העדה את ברכת המצות שהוא המשכת הכח להיות אתעדלית
[אתערותא דלתתא] ואתעדלית [אתערותא דלעילא] שעיי מעשה המצות

לכן, בדרך זו, תיקנו החכמים, הנקראים "עיני העדה", את ברכת המצות, שהיא המשכת הכוח שתהיה אתערותא
דלתתא ואתערותא דלעילא הבאות באמצעות קיום המצות,

שהם בחיי מ"ן [מיינ נוקבין] ומ"ד [ומיינ דוכרין] שיש במעשה המצוה והמשכה זו דהברכ' היא מבחי עיני
העדה דוקא שיש בכחם להמשיך בחיי הסתכלות דעתיקא בזו"נ [בזעיר אנפין ונוקבא] שהוא הכח לזיווג מ"ן
[מיינ נוקבין] ומ"ד [ומיינ דוכרין]

שהן מים נוקבין ומים דוכרין שיש בקיום המצוה. המשכה זו של הברכה באה דווקא מבחינת "עיני העדה", שבכוחם
להמשיך את בחינת המבט של עתיקא בז"א ובנוקבא; זהו הכוח לזיווג מים נוקבין ומים דוכרין.

כי בחיי ההסתכלות הוא למעלה מהמ"ן [מהמיינ נוקבין] והמ"ד [והמיינ דוכרין] עצמן שהם מבחי תהו ותיקון
והשבירה היה בעולם הנקודים ובירורי ניצוצים משבה"כ [משבירת הכלים] זהו ענין המ"ן [המיינ נוקבין] ועיינ
נמשך מ"ד [מיינ דוכרין] מעולם התיקון וזהו ענין אתעדלית [אתערותא דלתתא] ואתעדלית [אתערותא דלעילא]
שעיי אתעדלית [אתערותא דלתתא].

כי בחינת המבט היא למעלה מהמים הנוקבין והמים הדוכרין עצמם, שמקורם בתוהו ובתיקון: השבירה הייתה
בעולם הנקודים, ובירור הניצוצות משבירת הכלים הוא עניין המים הנוקבין; ועל ידי כך נמשכים מים דוכרין מעולם
התיקון. וזהו ענין אתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא הבאה על ידי אתערותא דלתתא.

אבל בחיי עקודים הוא למעלה מהשבירה והתיקון. ומשם הוא ענין האתעדלית [האתערותא דלעילא]
שלמעלה מאתעדלית [מאתערותא דלתתא] ועיינ מה שכתוב ע"פ אכלוהו היום בענין מן וזהו ענין
ההסתכלות כו' אשר משם שורש ענין ברכת המצות

אבל בחינת עקודים היא למעלה מהשבירה ומהתיקון. משם באה אתערותא דלעילא שלמעלה מאתערותא דלתתא.
ועיינו במה שנכתב על הפסוק "אכלוהו היום" בענין המן. וזהו ענין המבט וכו', שמשם שורש ברכת המצות.

(ועי' מ"ש במ"א בד"ה להבין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ כי טובים דודיך מיין ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה דקאי על ברכת המצות כו' ועמ"ש עוד מענין ערבים עלי ד"ס ע"פ ושאתם מים בששון)

(ועיינו במה שנכתב במקום אחר, במאמר המתחיל "להבין מאמר רבותינו זכרונם לברכה", על הפסוק "כי טובים דודיך מיין": "ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה", שהדברים מכוונים לברכת המצות וכו'; ועיינו עוד במה שנכתב על עניין "ערבים עלי דברי סופרים", על הפסוק "ושאתם מים בששון").

והנה זהו ענין בקשת משה אעברה נא ואראה את הארץ. כי משה הוא יסוד אבא וחכמה היא בחי' ראי' וז"ש [וזהו שכתוב] במשה וירא ראשית לו ועד רום המעלות בכל העולמות הוא כן והנה, זהו עניין בקשתו של משה: "אעברה נא ואראה את הארץ". כי משה הוא יסוד אבא, וחכמה היא בחינת ראי'. וזהו שנאמר במשה: "וירא ראשית לו"; וכן הוא עד רום המעלות, בכל העולמות.

והנה בחי' מלי' היתה בבחינת אב"א [אחור באחור] כ"ז [כל זה] משך דור המדבר (ועי' בע"ח [בעץ חיים] שלי"א ושל"ז רפ"ו)

והנה, בחינת מלכות הייתה בבחינת אחור באחור במשך כל תקופת דור המדבר (ועיינו בעץ חיים, שער ל"א ושער ל"ז, פרק ט"ז, תחילתו).

ומרבע"ה [ומשה רבינו עליו השלום] רצה שיהיה החזרת פכ"פ [פנים בפנים] שזהו ענין בואם לארץ על ידו דוקא ע"י ואראה את הארץ שימשיך בה מבחי' ראי' והסתכלות הנ"ל שהוא בחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא]

ומשה רבנו רצה שתהיה החזרה פנים אל פנים. זהו עניין כניסתם לארץ דוקא על ידו, באמצעות "ואראה את הארץ": הוא ימשיך בה מבחינת הראי' והסתכלות שהזכרה לעיל, שהיא בחינת אתערותא דלעילא שלמעלה מאתערותא דלתתא.

(ועי' מענין בחי' ראי' בע"ח [בעץ חיים] שער אח"פ [אוזן חוטם פה] פרק א' ופרק ג' ועמ"ש ע"פ השמים כסאי כו' ואל זה אביט כו')

(בעניין בחינת הראי', ראו עץ חיים, שער אח"פ, פרקים א' וג'; וכן את מה שנכתב על הפסוק "השמים כסאי" וכו', "ואל זה אביט" וכו').

ויוכן קצת ענין בחיי ראייה מהו ברוחניות ממ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שט"ז פ"א שפעם א' נכנס ר' [רבי]

אברהם הלוי אצל האריז"ל [האריז"ל זכרוננו לברכה] ומצאו

אפשר להבין מעט את משמעותה של בחינת הראייה ברוחניות מן הכתוב בפרי עץ חיים, שער ט"ז, פרק א': פעם אחת נכנס רבי אברהם הלוי אל האריז"ל, עליו השלום, ומצא אותו

שהיה ישן והקיץ ואמר ששמע בשיבה של מעלה סודות ורזין עילאין בפרש בלק ובלעם שאם הי' [היה] דורש שמונים שנה רצופים יומם ולילה לא יוכל להשלים.

ישן. כשהתעורר, אמר ששמע בשיבה של מעלה סודות ורזין עילאין על פרשת בלק ובלעם, עד שאילו היה דורש עליהם שמונים שנה רצופות, ביום ובלילה, לא היה יכול לסיים.

ואיך הוא זה ששיג בשני שעות מה שצריך זמן פ' שנה ויותר לאומרם. הענין כי השגה וגילוי זה נק' בחי ראייה שהוא למעלה מבחי תבונה והשגה ממש

כיצד ייתכן שהוא השיג במשך שעותיים את מה שנדרש זמן של שמונים שנה ויותר כדי לומר? העניין הוא שהשגה וגילוי כאלה נקראים בחינת ראייה, שהיא למעלה מבחינת תבונה והשגה ממש.

(וכמ"כ [וכמו כן] יש ב' בחי' אלו בהשגות עליונות למעלה בג"ע [בגן עדן] ג"כ מה שהוא נמשך בחי' השגה ממש ומה שהוא למעלה מההשגה ונקרא והי' עליהם יראה ויצא כברק חצו בבחי' ברק המבריק על השגתו.

(בדומה לכך, גם בהשגות העליונות שבגן עדן יש שתי בחינות אלה: מה שנמשך כהשגה ממש, ומה שלמעלה מההשגה, הנקרא יוהי עליהם יראה ויצא כברק חצו" — כעין ברק המבריק על השגתו.

וכמ"ש על פ' אז ישיר ישראל כו' עלי באר כו' וכן איתא בע"ח [בעץ חיים] שער אח"פ [אוזן חוטם פה] פ"ג [פרק ג'] דראיה היא בחי' מקיף כו' ועד"ז יוכן ענין השגת האריז"ל [האריז"ל זכרוננו לברכה] הנ"ל שהיא בבחי' ראייה כו'.

וכמו שנכתב על הפסוק "אז ישיר ישראל" וכו', "עלי באר" וכו'. וכן נאמר בעץ חיים, שער אח"פ, פרק ג', שהראייה היא בחינת מקיף וכו'. כך יוכן גם ענין השגתו של האריז"ל שהוזכרה לעיל, שהייתה בבחינת ראייה וכו'.

וזהו ענין וירא ראשית לו ובחי' זו רצה להמשיך בכנסת ישראל] וזהו ענין ואראה את הארץ כו' ועיין מה שכתוב מענין זה בביאור ענין קי"ס [קריעת ים סוף] ושם נתבאר שזהו בחי' עדן והוא שיתגלה לע"ל [לעתיד לבוא] ע"י משיח וז"ש [וזהו שכתוב] בזהר ואתחנן)

וזהו ענין וירא ראשית לו". את הבחינה הזאת רצה משה להמשיך בכנסת ישראל, וזהו ענין "ואראה את הארץ" וכו'. ראו גם את מה שכתוב בענין זה בביאור ענין קריעת ים סוף; שם הוסבר שזו בחינת עדן, והיא תתגלה לעתיד לבוא באמצעות משיח. וזהו שנאמר בזהר, פרשת ואתחנן.)

(דרי"ס ע"ב) סיומא מלכא משיחא הוא כו' ע"ש וז"ש [וזהו שכתוב] במשה ועתה ישראל שמע כו' כי לא פעל המשכת בחי' ראייה הנ"ל בכנסת ישראל] אלא בחי' שמיעה. אכן לע"ל [לעתיד לבוא] יתגלה בחי' זו כנ"ל:

(260b): "הסיום הוא המלך המשיח" וכו'; עיינו שם. וזהו שנאמר על משה: "ועתה ישראל, שמע" וכו': שכן הוא לא פעל את המשכת בחינת הראייה האמורה לעיל לתוך כנסת ישראל, אלא את בחינת השמיעה בלבד. אולם לעתיד לבוא תתגלה בחינה זו, כנזכר לעיל.

3 ב וזהו ואתחנן אל ה' שהוא ענין מתנת חנם. והמגיד נ"ע [נשמתו עדן] פי' במ"ש (במדבר י"א ה') זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם.

2. וזהו [פירוש] "ואתחנן אל הוי": עניינו מתנת חנם. והמגיד, נשמתו עדן, פירש את הכתוב (Numbers 11:5): "זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם".

דפרש"י [דפירש רש"י / דפירוש רש"י] חנם מן המצות דהיינו שנמשך השפע ממקום גבוה שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] אשר אין מגיע לשם העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] ממעשה המצות

רש"י מפרש: "חנם מן המצוות"; כלומר, השפע נמשך ממקום נעלה, שלמעלה מאתערותא דלתתא, שמ"ן הנמשך מקיום המצוות אינו מגיע אליו.

(ע' [עיינן] בזהר פרשת בהר דק"ח ע"א ועמ"ש ע"פ ואלה המשפטים כו' ובשביעית יצא לחפשי חנם ע"ש).

(ראו בזהר, פרשת בהר, דף ק"ח ע"א; וראו גם מה שכתוב על הפסוק "ואלה המשפטים" וגו', "ובשביעית יצא לחופשי חנם"; עיינו שם).

והנה כתיב חנון ורחום הוי' וכתיב הוי' רחום וחנון והענין שיש בחי' מדת רחמים הנמשכת משם הוי' וא"י נאמר הוי' רחום וחנון כו'

והנה כתוב "חנון ורחום הוי'", וכתוב "הוי' רחום וחנון". והענין הוא שיש בחינה של מידת הרחמים הנמשכת משם הוי', ועליה נאמר "הוי' רחום וחנון" וגו';

אך יש בחי' רחמים שלמעלה משם הוי' שהם בחי' רחמים גדולים וע"ז נאמר חנון ורחום הוי' שהקדים בחי' חנון ורחום להיות הוי' (וכמ"ש במ"א ע"פ אשירה להוי' ע"ש)

אך יש בחינה של רחמים שלמעלה משם הוי', והיא בחינת רחמים גדולים. ועל כך נאמר "חנון ורחום הוי'", כשהמילים "חנון ורחום" קודמות להוי', כדי שתהיה בחינת הוי' (כמו שכתוב במקום אחר על הפסוק "אשירה להוי'"; עיינו שם).

והיינו פ"י ואתחנן אל ה' ולא נאמר כדכתיב גבי שלמה אשר התחננתי לפני הוי' מפני שבחי' החנון שנאמר בשלמה היא למטה משם הוי' וכענין הוי' רחום וחנון

וזהו פירוש "ואתחנן אל הוי'", ולא נאמר כפי שכתוב אצל שלמה: "אשר התחננתי לפני הוי'"; שכן בחינת החנון שנאמרה אצל שלמה היא למטה משם הוי', בדומה ל"הוי' רחום וחנון";

אבל ואתחנן אל ה' היינו שמשם המשיך מבחי' י"ג מדות הרחמים מקור האצילות אל בחי' הוי'.

אבל "ואתחנן אל הוי'" פירושו שמשם המשיך מבחינת י"ג מידות הרחמים, מקור האצילות, אל בחינת הוי'.

וזהו אל הוי' בעת ההיא שהוא בחי' זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] שע"י כח המשכה זו נמשך ונעשה יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] וכנז"ל [וכנזכר לעיל]

וזהו "אל הוי' בעת ההיא", שהיא בחינת זו"ן: בכוח המשכה זו נמשך ונוצר ייחוד זו"ן, כמדובר לעיל.

(ועפ"ז [ועל פי זה] יובן ג"כ מ"ש בספ"ד [בספרא דצניעותא]) (תרומה קע"ז א') בהאי זמנא אדי' ה' אתה החלות כו'

(ועל פי זה יובן גם מה שנאמר בספרא דצניעותא) (תרומה 177a): "בעת הזאת, אדני' הוי', אתה החלות" וכו',

דקאי על התגלות י"ג מדות הרחמים שבחדש תשרי ע"ש דלכאורה אינו מובן איך מרומז כאן ענין התגלות ההוא ולפמשי"כ [ולפי מה שכתוב] א"ש [אתי שפיר]

שהכוונה היא להתגלות שלוש־עשרה מידות הרחמים בחודש תשרי; עיינו שם. לכאורה לא מובן כיצד נרמז כאן ענין ההתגלות הזאת, אך לפי מה שנכתב הדברים מובנים:

כי זהו ענין אתה החלות דר"ל [דרוזה לומר] שאתה הוא המחיל מעצמך כי הוא בחי אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] והיינו ענין י"ג מדות הרחמים

כי זהו פירוש "אתה החלות": כלומר, אתה הוא שמתחיל מעצמך, שכן זו בחינת אתערותא דלעילא שלמעלה מאתערותא דלתתא; וזהו ענינן של שלוש-עשרה מידות הרחמים.

וזהו ג"כ ענין ואתחנן כנ"ל וענין מ"ש ב' שמות אלו אדי' ה' אתה החלות יובן עפמ"ש [על פי מה שכתוב] במ"א ע"פ כי כארץ תוציא צמחה כו'

וזהו גם ענין "ואתחנן", כפי שנאמר לעיל. ואת ענינן של שני השמות הללו, "אדנ"י הוי", אתה החלות", אפשר להבין על פי מה שנכתב במקום אחר על הפסוק "כי כארץ תוציא צמחה" וכו',

כן אדי' ה' יצמיח צדקה ותהלה שבי' שמות אלו שם אדי' הוא המאיר בר"ה [בראש השנה] ושם הוי' בניקוד אלקים הוא המאיר ביוה"כ [ביום הכפורים] והם המצמיחים וממשיכים אור וגילוי י"ג מדות הרחמים כו' ע"ש ועו"ל [ועוד יש לומר] כי

"כן אדנ"י הוי' יצמיח צדקה ותהילה": מבין שני השמות הללו, שם אדנ"י הוא המאיר בראש השנה, ושם הוי' בניקוד אלקים הוא המאיר ביום הכיפורים; הם המצמיחים וממשיכים את האור וההתגלות של שלוש-עשרה מידות הרחמים וכו'; עיינו שם. ואפשר להוסיף ולומר ש—

הנה באברהם אצל ברית בין הבתרים כשנאמר לו לתת לך את הארץ הזאת הזכיר גם כן ב' שמות אלו אדי' הוי' במה אדע

הנה, גם אברהם, בברית בין הבתרים, כשנאמר לו "לתת לך את הארץ הזאת", הזכיר את שני השמות הללו: "אדנ"י הוי', במה אדע

כי אירשנה והיינו כי ב' שמות אלו הן הן שרשת הארץ החיים שנק' ארצות החיים ב' ארצות. מל' ובינה.

כי אירשנה?" זאת משום ששני השמות הללו הם עצמם השורש של "ארץ החיים", הנקראת "ארצות החיים" — שתי ארצות: מלכות ובינה.

כדפי' בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך ארץ וכמ"ש ע"פ וללכן שתי בנות והן הן ב' שמות הנ"ל כנודע וע' מענין בארצות החיים בזהר ס"פ תרומה (דקע"ח סע"ב [סוף עמוד ב])

כפי שמבואר בפרדס, ערכי הכינויים, בערך "ארץ"; וכפי שנכתב על הפסוק "וללכן שתי בנות". והן הן שני השמות הנזכרים לעיל, כידוע. ועיינו בענין "בארצות החיים" בזהר, בסוף פרשת תרומה (סוף 178b).

ולכן משה שביקש ליכנס לארץ לכן הזכיר ג"כ ב' שמות אלו דייקא ועיין עוד מענין אתה החילות בפי שמות (י"ג א') פי שלח (קע"ד א')

ולכן משה, שביקש להיכנס לארץ, הזכיר גם הוא דווקא את שני השמות האלה. וראו עוד בעניין "אתה החילות" בפרשת שמות (13a), בפרשת שלח (174a),

ומענין ואתחנן בפי פינחס (רכ"ו א' ודר"ס ע"ב) וענין אעברה נא יש לפרש ג"כ על המשכות י"ג מדות הרחמים וע"ד שפי' פי' לך לך (דע"ט ע"ב)

ובענין "ואתחנן" בפרשת פינחס (226a, וכן 260b). אפשר לפרש גם את "אעברה נא" כמתייחס להמשכת י"ג מידות הרחמים, בדומה למבואר בפרשת לך לך (79b).

מ"ש ויעבר אברם בארץ כתיב הכא ויעבר וכתוב ויעבר הי' על פניו ויקרא כו'

על הכתוב "ויעבר אברם בארץ": כאן נאמר "ויעבר", ושם נאמר "ויעבר הי' על פניו ויקרא" וכו';

ע"ש בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] וכך הפי' כאן בענין אעברה נא להמשיך מבחי' ויעבור כו' אל הארץ והיינו ע"י ואראה כו' וכנ"ל.

ראו שם בפירושו הרמ"ז. וכך יש לפרש גם כאן בענין "אעברה נא": להמשיך אל הארץ מבחינת "ויעבור" וכו'; והדבר נעשה באמצעות "ואראה" וכו', כנזכר לעיל.

4 והנה בזה יובן מה שברוב משנה תורה נאמר הוי' אלקיך ובפסוק שמע ישראל נאמר הוי' אלקינו.

כעת יובן מדוע ברוב ספר דברים נאמר "הוי' אלקיך", ואילו בפסוק "שמע ישראל" נאמר "הוי' אלקינו".

והענין דהוי' אלקיך היינו הלבשות אור א"ס במוחין דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] שמשם מקבלים כל נשמות ישראל ובאי הארץ.

הביאור הוא ש"הוי' אלקיך" פירושו שאור אין סוף מתלבש במוחין של ז"א ונוקבא, שמהם מקבלות כל נשמות ישראל, וכן אלה שנכנסו לארץ.

אבל מרבע"ה [משה רבינו עליו השלום] שזכה לבינה נקרא איש אלקים שהיה למעלה מבחי' מל' דאצי' שהיא בחי' דבור והיה כבד פה שלא יכול להשפיל א"ע [את עצמו] בבחי' דבור רק שכינה מדברת מתוך גרונו של משה

אבל משה רבנו, עליו השלום, שזכה לבינה, נקרא "איש אלקים", שכן היה למעלה מבחינת מלכות דאצילות, שהיא בחינת הדיבור. הוא היה "כבד פה", משום שלא יכול היה להשפיל את עצמו לבחינת הדיבור; אלא השכינה דיברה מתוך גרונו של משה.

ולכן אמר על מוחין דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] הוי' אלקיך דייקא כי משה עצמו זכה לבינה שמקבל מאו"א [מאבא ואימא] ששם גילוי אור איס יור כו' (וע' בע"ח [בעץ חיים] שער רחל ולאה ספ"ו ועיי' בסה"מ [בספר הדרת מלך] ס"י קנ"ו דפ"ו ע"ב)

לכן, כשדיבר על המוחין של ז"א ונוקבא, אמר דווקא "הוי' אלקיך", משום שמה עצמו זכה לבינה, ומקבל מאבא ואמא, שבהם גילוי אור אין סוף גדול יותר וכו'. (ועיינו בעץ חיים, שער רחל ולאה, סוף פרק 6; וכן בספר הדרת מלך, סעיף 156, דף 86b.)

ואמנם בפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] שמע ישראל שהוא יחוד או"א [אבא ואימא] אמר הוי' אלקינו כו' וזהו שבמשה נאמר וירא ראשית לו הוא בחי' ח"ע [חכמה עילאה] אולם בפסוק הראשון של קריאת שמע, "שמע ישראל", שהוא ייחוד אבא ואמא, אמר "הוי' אלקינו" וכו'. לכן נאמר על משה "וירא ראשית לו": זו בחינת חכמה עילאה.

ולכן משה רצה וראאה את הארץ בחי' ארץ חפץ היא כנס"י [כנסת ישראל] שימשיך בה מבחי' זו דייקא. לכן רצה משה "וראה את הארץ" — בחינת "ארץ חפץ", שהיא כנסת ישראל — כדי להמשיך בה דווקא מבחינה זו. אך לא פעל זאת שיעבור בארץ שאז היה משפיע בה בבחי' א"פ [אור פנימי] כ"א ראה אותה מרחוק שעיי' הראי' [הראיה] מרחוק נמשך לה בחי' אור מקיף

אך הוא לא הצליח בכך, כלומר, להיכנס לארץ, שכן אילו נכנס היה משפיע בה בבחינת אור פנימי; אלא הוא ראה אותה מרחוק, ובאמצעות ראייה זו מרחוק נמשכה אליה בחינת אור מקיף,

ולא בחי' א"פ [אור פנימי] ממש והוא ענין ברכת המצות שהוא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] בבחי' מקיף עובר לעשייתן ע"ד עובר לסוחר כו'

ולא אור פנימי ממש. זהו עניינה של ברכת המצות: אתערותא דלעילא בבחינת מקיף, "עובר לעשייתן", בדומה ל"עובר לסוחר" וכו'.

מה שאין כן להיות הגילוי אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] בבחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] ממש אינו אלא ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] תחלה והוא הנמשך ע"י קיום המצו ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי כו'

לעומת זאת, גילוי של אתערותא דלעילא באופן פנימי ממש יכול לבוא רק לאחר אתערותא דלתתא, וזהו האור שנמשך על ידי קיום המצוות. וראו מה שנכתב בביאור על הפסוק "אלה מסעיי" וכו'.

(וע' מ"ש בביאור ע"פ צאינה וראינה. והנה הגם שתורה צוה לנו משה מורשה והרי התורה היא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] וא"כ איך לא נתקיימה בקשה זו עכשיו וגם הרי כבר ניתנה התורה קודם שביקש משה ואתחנן כו')

(וראו מה שנכתב בביאור על הפסוק "צאינה וראינה". והנה, אף ש"תורה ציווה לנו משה מורשה", והתורה היא אתערותא דלעילא שלמעלה מאתערותא דלתתא, אם כן, כיצד לא התמלאה בקשה זו כעת? ועוד, הרי התורה כבר ניתנה לפני שמשה ביקש "ואתחנן" וכו'.

אלא הענין שהרי ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו. כי גם המשכה זו שע"י התורה צ"ל ע"י שיתפלל תחלה מקרב איש ולב עמוק וכמ"ש במ"א שזהו ענין קומי לך רעיתי כו'

אלא העניין הוא, שהרי אמרו רבותינו ז"ל: "כל האומר אין לי אלא תורה, אפילו תורה אין לו". גם ההמשכה הזאת, שנעשית באמצעות התורה, צריכה לבוא לאחר תפילה מתוך פנימיות האדם ולב עמוק, וכמו שנכתב במקום אחר, שזהו ענין "קומי לך רעיתי" וכו':

קומי לך זהו ענין התפלה ועי"ז אח"כ תהיה רעיתי בחי' לכו לחמו שהוא עסק התורה כמשנ"ת [כמו שנתבאר] ע"פ יונתי בחגוי הסלע כו' והגם שהתורה היא באמת המשכה ממקום שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] אך שהוא כמ"ש ע"פ פתחי לי אחותי רעיתי.

"קומי לך" הוא ענין התפילה, ובעקבותיה נעשית לאחר מכן "רעייתי" — בחינת "לכו לחמו בלחמי", שהיא לימוד התורה, כפי שהתבאר על הפסוק "יונתי בחגוי הסלע" וכו'. ואף שהתורה היא באמת המשכה ממקום שלמעלה מאתערותא דלתתא, הרי הדבר הוא כפי שנכתב על הפסוק "פתחי לי אחותי רעיתי".

שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לך כפתחו של אולם שעם היו פתחו של אולם לא היה לו דלתות והוא פתוח תמיד שהוא רומז להמשכת אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שאינו תלוי במעשה התחתונים

שהרי אמרו רבותינו ז"ל: "פתחי לי כחודה של מחט, ואני אפתח לך כפתחו של אולם". ואף שפתחו של אולם לא היו לו דלתות והיה פתוח תמיד, והוא רומז להמשכת אתערותא דלעילא שאינה תלויה במעשי התחתונים,

אך מ"מ אינה שורה ומתגלה אלא כשיש שלימות למטה שהרי א"א להגיע לפתחו של אולם עד שיפתח תחלה הפתחים שיש להן דלתות שהיו קודם האולם שזהו ענין אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] פתחי לי כו'.

אף על פי כן, האור אינו שורה ומתגלה אלא כאשר יש שלמות למטה; שהרי אי אפשר להגיע לפתחו של אולם עד שפותחים תחילה את הפתחים בעלי הדלתות, שעמדו לפני האולם. וזהו ענין "פתחי ליי" — האתערותא דלעילא וכו'.

וכך להיות מגיע להמשכת אור זה שע"י התורה שהיא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מבחי עליונה מאד הוא ע"י פתחי לי תחלה וה"ע [וזהו ענין] התפלה כו' ועם היות שגם ע"י התורה לבד גם בלי הקדם התפלה נמשך ג"כ המשכה עליונה מבחי אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] לבד

כך גם כדי להגיע להמשכת האור הזה באמצעות התורה, שהיא אתערותא דלעילא ממדרגה נעלית מאוד, יש לפתוח תחילה ב"פתחי ליי", וזהו ענין התפילה וכו'. ואף שעל ידי התורה לבדה, גם בלי שתפילה תקדים לה, נמשכת גם כן המשכה נעלית, מצד האתערותא דלעילא לבדה,

אך עכ"ז [עם כל זה] הרי נודע שיש מעלות ומדרגות אין קץ בהמשכה זו ולכן לא דמי התורה שקודם התפלה לעסק התורה שאחר התפלה כמ"ש במ"א שזהו מאמר אבא בנימין על תפילתי שתהא סמוכה למטתי כו' ועמ"ש סד"ה אדם כי יקריב מכם.

אף על פי כן, ידוע שיש בהמשכה זו מדרגות ורמות עד אין קץ. לכן אין להשוות את התורה שלפני התפילה ללימוד התורה שאחרי התפילה, כפי שנכתב במקום אחר. זהו עניינו של מאמר אבא בנימין: "על תפילתי שתהא סמוכה למיטתי" וכו'. וראו מה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "אדם כי יקריב מכם".

אך עיקר בקשת משה היה להמשיך בחי' ראייה בעסק התורה על דרך מה שאמר דעה"ע גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך:)

אך עיקר בקשתו של משה היה להמשיך בחינת ראייה בלימוד התורה, בדומה למה שאמר דוד המלך עליו השלום: "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך".)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/vaeschanan/3

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק